

Veilederen

Siden Anne Stubdal ankom Stryn som turnuslege i 1978, har hun lært opp mer enn 50 ulike vikarer og veiledet minst like mange turnusleger. Fortsatt har hun ikke mistet motet.

– Hadde jeg ikke vært lege, ville jeg nok vært lærer.

■ Det har kommet meg for øre at en av fastlegene i Stryn har bosatt seg på en gård på en fjellhille noen hundre meter over Nordfjorden, og jeg har mast meg til et hjemmebesøk på dette utrolige stedet. Kjøreturen ut fra Stryn sentrum har vært et lite stykke Norge: Det er melkesjokoladereklame og risikosport på én gang.

Det er tindrende hvite sukkertopper så langt øyet kan se, og jeg har full forståelse for at fjellentusiaster trekkes mot dette landskapet hvor det alltid finnes en ny tind å bestige. Mer overraskende er det at de 500 innbyggerne i bygda Blakset kommer seg helskinnet frem på denne veien vintertid og at de klarer å enes om hvem som skal få kjøre først gjennom tunnelene når de slumper til å møtes på halvveien.

Jeg har i en halvtime fulgt Anne Stubdals detaljerte retningsanvisninger mot Ulvedal på den smaleste veien jeg noensinne har forsørt, og er fortsatt forbauset over at den faktisk er ment for biler. En gammel gård med panoramautsikt over fjord og fjell åpenbarer seg, og Anne står i tunet. Det er greit forståelig at en hyggelig bonde med denne utsikten kunne lokke henne vekk fra blokkleiligheten i fjerde etasje på Storo.

– Jeg var på et sykebesøk her ute på Blakset en vinterkveld i 1978, da hadde jeg nettopp ankommet Stryn som fersk turnuslege. Det var solnedgang og en fantastisk utsikt langs Panoramaveien da jeg kjørte ut og fullmåne på hjemturen. Jeg tenkte at det måtte være fantastisk å bo akkurat her. Noen måneder etter traff jeg Erik, som viste seg å være odelsgutt her på Ulvedal. Nå har jeg bodd her i over 30 år, og har aldri angret på at jeg ble bondefanget, smiler hun.

«Kjerringa til Erik»

Som for mange andre distriktsbaserte leger, var det et riktig dårlig nummer i turnustrekningen som opprinnelig førte Oslo-jenta Anne Stubdal til Sogn og Fjordane. Først til Nordfjord sykehus, deretter til distrikts- turnus i nabobygda Stryn. Egentlig var det nærheten til Jostedalbreen som gjorde at det endelige valget falt på Sogn og Fjordane, for hun hadde alltid vært en friluftsentusiast som benyttet ledige søndager til å klyve opp i bratte lier, helst med et ganske høyt fjell som det endelige målet for turen.

Fjellsyk er hun fortsatt, og fra Annes stuevindu er det nok av topper å velge seg ut. Huset er bygd slik at fjellheimen nærmest kommer inn gjennom rutene.

– Jeg kan sitte og se ut på disse fjellene og nyte det like mye nå som da jeg kom ut hit første gang. Er det ikke bare utrolig vakert? spør hun.

Det er ikke mulig å bestride det faktum at naturen her besnærer og tiltrekker; villskapen og kontrastene er unikt for landsdelen. Men å bo her ute – med pasientene som kassadame på nærbutikken og nærmeste naboer, uten mulighet til å stikke seg unna og være anonym når det røyner på?

– Heldigvis er jeg mer «kjerringa til Erik» enn «doktoren», og det at jeg er gift med en som er født og oppvokst her, har nok hjulpet meg mye i forhold til å få innpass i lokalmiljøet. Det er dessuten uhyre sjelden at jeg får medisinske spørsmål utenom jobb, og jeg er heldigvis begunstiget med en så selektiv hukommelse at jeg ikke tenker over at dette er pasientene mine når jeg møter dem i andre sammenhenger. Kanskje har jeg trent meg opp til å legge lokk på den delen av hukommelsen når jeg forlater kontoret for dagen? Det er ikke ofte at jeg tenker at «der er han med den sykdommen» når vi treffes og slår av en prat. Jeg kan ikke huske sist gang jeg opplevde det som veldig problematisk å møte pasienter utenom jobb.

– Mange leger opplever, i motsetning til deg, at det er vanskelig å bli værende lenge på mindre steder. Man skal tåle kritikk i lokalmiljøet, og kanskje må man også leve med å ha gjort feilvurderinger som får alvorlige konsekvenser. Hvilke egenskaper må man ha for å trives med en slik nærhet til pasientene i et livsløpsperspektiv?

– Som person er jeg nok mer opptatt av å være flink enn snill, og det er ganske greit ettersom jeg som doktor også er litt streng. Man blir jo ikke alltid verdens best likte lege når man av og til sier nei til det pasientene ber om, men det er helt nødvendig om man skal være en god lege, mener Stubdal.

Nærheten til pasientene oppleves også som et stort privilegium for henne, og hun peker på den unike muligheten til å følge slekter så tett gjennom flere generasjoner.

– Jeg får jo følge pasientene mine i alle livets fasetter, og jeg får oppleve familier

i flere ledd. Det er en unik mulighet, og interessant også medisinsk sett!

På fritiden er Anne Stubdal en aktiv deltaker i lokalmiljøet, og «glemmer» at hun er lege for de samme menneskene som hun tilbringer tid med i sosiale sammenhenger.

– Jeg tror at evnen til å koble ut jobben, i kombinasjon med at jeg har et aktivt privatliv, er helt avgjørende for at jeg liker meg så godt her. Det er helt essensielt for meg å ha ting å drive med utenom jobb for å kunne ha et godt og fullverdig liv. Jeg engasjerer meg i lokalmiljøet, og er så heldig å bo i en kulturelt levende bygd. Her er det et virkelig aktivt kulturmiljø. Vi restaurerer gamle hus, driver med gamle kulturaktiviteter og skaper et levende bygdemuseum. Ellers er jeg aktiv i speideren, synger i kor og er med på en del kirkelige aktiviteter, deltar i amatørteater og har vært med på flere oppsetninger i Opera Nordfjord, forteller hun, tydelig stolt over hva bygdemiljøet får til. Det er nemlig ikke alle bygder som kan skilte med et flunkende nytt operabygg og årlige operaoppsetninger av høy internasjonal klasse.

Stabiliteten

Som en av få fastleger som har blitt i bygda over tid, har Anne Stubdal fått oppleve hvordan det er å være prisgitt en fungerende «vikarstafett» for å få regnestykket til å gå opp. Hun anslår at hun siden midten av 1990-årene har forholdt seg til minst 50 ulike vikarer, fra et ukjent antall nasjoner. Hvordan har hun opplevd å forholde seg til den stadige utskiftningen av leger på kontoret?

– Heldigvis er det flere leger som har vært i bygda over mange år, men på vårt kontor er det bare jeg som har vært stabil over tid. Da jeg kom hit, var det fem stabile leger i kommunen og alt fungerte veldig bra. Så forsvant de dessverre en etter en, og det skulle vise seg å være vanskeligere enn vi trodde å rekruttere nye leger hit. For å ta det positive først; det morsomme ved det er jo at jeg har fått oppleve et veldig internasjonalt arbeidsmiljø til tross for at jeg har bosatt meg i en liten vestlandsbygd. Jeg har forholdt meg til mange ulike mennesker, og det har stort sett vært positivt. Fortsatt synes jeg at det er spennende å samarbeide med folk fra ulike kulturer. Ulempen er jo at det

Anne Stubdal

Født 25.9. 1950

- Cand.med. Universitetet i Oslo 1976
- Spesialist i allmennmedisin 1985
- Allmennlege i Stryn kommune gjennom 30 år
- Veileder i allmennmedisin
- Praksiskonsulent i Helse Førde

Foto Anne Kathrine Sebjørnsen

er nødvendig at jeg er mye til stede for at hverdagen skal fungere på kontoret. Og det er slitsomt å lære opp folk. Man blir jo etter hvert litt lei av å forklare reglene for trygd og sykmelding til nye vikarer år etter år, sukker hun.

Forståelig nok.

– Men hvorfor er det så vanskelig å rekruttere unge leger til en bygd som har så mye å by på?

– Jeg føler meg av og til litt mislykket som ikke klarer å rekruttere turnuslegene til Stryn i løpet av tiden de er her, og jeg forstår heller ikke hvorfor de unge legene ikke blir værende her. Men det er klart det er mange ting som skal klaffe. For det første er det nok nødvendig å få på plass mer levedyktige legevaktordninger om man skal klare å rekruttere til distriktene. Unge leger ønsker et annet liv enn forrige generasjon både kunne og ville ha. De vil ikke ha større arbeidsbelastning enn man finner i andre yrker, og de ønsker muligheter for faglig utvikling. Ofte er det heller ikke jobb her til ektefelle eller samboer, og det blir dessverre avgjørende for at leger vi nesten har klart å rekruttere hit, likevel ikke blir.

– Er det vanskelig å holde seg faglig oppdatert når man arbeider såpass alene?

– Jeg er faglig nysgjerrig av natur. Det går for så vidt automatikk i å holde meg oppdatert. En kort periode vurderte jeg å bli indremedisiner, men fant fort ut at det var allmennmedisinen og den allmennmedisinske tankegangen som sto mitt hjerte nærmest. Det som overrasket meg mest da jeg begynte med indremedisin, var å se hvor faglig oppdatert jeg faktisk var på indremedisin etter å ha jobbet ti år som allmennlege, forteller hun.

Godt nok

Anne Stubdals brede engasjement har også vært nyttig på hjemmebane. Hun har en sønn med fragil X-syndrom, som til tross for sine utfordringer har opplevd en rekke

store personlige seire. Under Special Olympics World Winter Games i 2009 tok han gull på 5 km klassisk og på stafett samt sølv på 10 km klassisk. Som mor til et funksjonshemmet barn har hun måttet ta et bevisst valg i forhold til at det også må være plass til andre ting i hverdagen. Ellers kan man fort komme til å fylle livet med å kjempe for barnets rettigheter.

– Han er blitt dratt med på de aktivitetene alle andre barn er blitt dratt med på, og det tror jeg har vært positivt for både han og for oss. Vi har likevel alltid måttet ha mer omsorg for han enn for de andre barna våre, og med et funksjonshemmet barn må man nok gjerne være litt mer på hugget enn om man har friske barn. Vi møter mange foreldre til funksjonshemmede barn som bruker hele livet på å krangle med hjelpeapparatet, men vi har bevisst valgt ikke å legge opp hele livet etter det. Jeg tror vi sliter oss ut hvis vi hele tiden skal lete etter de perfekte løsningene. Av og til er det nest beste godt nok. Når man sitter på begge sider av bordet ser man at mange foreldre sliter seg helt ut på å kjempe en rettighetskamp for sine barn, og vi bestemte oss for at vi ikke ville det. Kanskje er det lettere å bestemme seg for det når man har hatt et overveiende positivt møte med hjelpeapparatet, for vi har tross alt fått mye god hjelp uten å anstrenge oss. Men det er jo alltid en kamp om ressurser, og vi må vite at ting er på plass når han blir eldre og mer ansvar overlates til det kommunale hjelpeapparatet, understreker hun.

Veilederrollen

Som mangeårig veileder for turnusleger i distriktstjeneste har Anne Stubdal opplevd mange varianter av arten, fra de engasjerte og positive til dem som overhodet ikke ser poenget med strafferunden i allmennpraksis når de likevel skal bli hjertekirurger. Hvordan har hun opplevd veilederrollen?

– Jeg synes det har vært strålende å få muligheten til å veilede turnuslegene. Det

beriker fagmiljøet å ha en turnuslege på kontoret, og jeg tror sikkert at det at det stilles kritiske spørsmål til vår praksis gjør oss mer skjerpet. Det å forholde seg til nyutdannede kolleger betinger at vi holder oss faglig oppdatert om vi skal ha noe å bidra med, mener hun.

– Har turnuslegene forandret seg i løpet av årene du har vært veileder?

– Det er vanskelig å vite om det er jeg som har forandret meg eller om det er turnuslegene som har annerledes tilnærming til faget nå, men jeg opplever at de var modigere før. Inntrykket er at de i større grad kastet seg ut i nye ting og våget å prøve ut nye ferdigheter uten å helgardere slik de gjør i dag. Nå trenger de litt mer trygghet før de våger seg utpå. Kanskje er de reddere for å gjøre feil? Jeg vet ikke om det er det juridiske som skremmer dem. Det kan man vel i så fall forstå. Men faglig flinke er de som regel, kanskje litt for flinke. Når de kommer hit etter å ha vært et år på sykehus, er det bare å begynne å plukke av dem tendensen til å rekvirere prøver i hopetall. De ender opp med en masse prøvesvar som de ikke aner hva de skal gjøre med, ler hun.

– Men jeg synes det er en glede å veilede dem. Hvis jeg ikke var blitt lege, hadde jeg kanskje blitt lærer, tror hun.

Solen har gått ned over Nordfjorden, og en sau breker fra beitemarkene noen hundre meter under oss. Jeg skal våge meg tilbake langs Panoramavegen og tar meg i å undre meg på om jeg har egenskapene som skal til for å bli værende et liv her. Det er ledig jobb, sikkert et fraflyttet småbruk og gode muligheter for å ha geiter og noen høns. Jeg kan kjenne suget i magen.

Anne Kathrine Sebjørnsen

annekaths@hotmail.com
Barne- og ungdomspoliiklinikk for psykisk helse, Enhet Nordstrand
Bogerudveien 15
0692 Oslo